

УДК 347.772.3

Петрів Маркіян Васильович,

аспірант кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
юридичного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

ДОМЕННЕ ІМ'Я ЯК ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми. Розвиток цифрового середовища зумовлює зростання кількості веб-сайтів. Інтернет-сайти, які мають велику популярність серед користувачів, сприяють просуванню суб'єкта господарювання – власника веб-сайту на ринку, сприяють популяризації її комерційного найменування та результатів діяльності. Кожен веб-сайт має свою назву, завдяки якій він ідентифікується в мережі Інтернет. Доменне ім'я (домен) забезпечує ідентифікацію Інтернет-ресурсу в унесвітній інформаційній мережі.

Доменні імена є засобами адресації в мережі Інтернет. При цьому домен є нематеріальним активом, оскільки являє собою назву інформаційного ресурсу, який змістовно може мати велику економічну цінність.

Доменні імена – це словесні позначення, тому вони можуть бути ідентичними чи схожими до ступеню змішування з такими об'єктами прав інтелектуальної власності, як знаки для товарів і послуг, окремі об'єкти авторського права, фірмові (комерційні) найменування, найменування юридичних осіб тощо. Отже, на законодавчому рівні варто встановити співвідношення між цими поняттями, що зроблено лише частково (заборонено використовувати в доменних іменах знаки для товарів і послуг).

Це зумовлює можливість недобрсовісної конкуренції шляхом використання доменного імені (назва веб-сайту), наближеного до доменного імені конкурента (іншої юридичної особи). У такому разі, як слушно вказують у науковій літературі, виникає доменний спір між двома власниками подібних доменних імен у зв'язку зі змішуванням назв двох веб-сайтів для користувачів

мережі Інтернет, які є потенційними клієнтами цих компаній [зареєстрований знак стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг;

– зареєстрований знак стосовно товарів і послуг, споріднених із наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання можна ввести в оману щодо особи, яка виробляє товари чи надає послуги;

– позначення, схоже із зареєстрованим знаком, стосовно наведених у свідоцтві товарів і послуг, якщо внаслідок такого використання ці позначення і знак можна сплутати;

– позначення, схоже із зареєстрованим знаком, стосовно товарів і послуг, споріднених із наведеними у свідоцтві, якщо внаслідок такого використання можна ввести в оману щодо особи, яка виробляє товари чи надає послуги, або ці позначення і знак можна сплутати.

У Законі України «Про телекомунікації» наведено інше, більш повне визначення домену. Зокрема, відповідно до ст. 1 цього Закону, домен – частина ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, яка має унікальну назву, що її ідентифікує, обслуговується групою серверів доменних імен і централізовано адмініструється.

Крім того, в цьому ж Законі наводяться інші визначення, з яких убачається два види доменів (домени, створені на основі кодування назв країн відповідно до міжнародних стандартів, і домени другого рівня). Зокрема, доменом із прив'язкою до держави Україна є домен .UA – це домен верхнього рівня ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, створений на основі кодування назв країн відповідно до міжнародних стандартів для обслуговування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет.

Домен другого рівня – це частина адресного простору мережі Інтернет, що розташовується на другому рівні ієрархії імен у цій мережі. Порядок реєстрації доменних імен другого рівня в домені .UA визначено Регламентом особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA. Цей регламент не є ні нормативно-правовим документом, що встановлює права й обов'язки будь-яких третіх осіб; ні документом, що унормовує правовідносини між будь-якими особами.

Як указує адміністратор домену .UA (товариство з обмеженою відповідальністю «Хостмайстер»), регламент є частиною договорів, укладених тільки між Адміністратором домену .UA та реєстраторами доменних імен [7]. Будь-які інші правовідносини, що виникають у зв'язку зі створенням, використанням тощо доменних імен (у тому числі в домені .UA), регулюються відповідним українським і міжнародним законодавством. Зокрема, положеннями законодавства, які регулюють правовідносини, пов'язані з телекомунікаціями та захистом персональних даних.

Водночас судова практика дещо по-іншому підходить до вирішення цього питання. Суди дають їм різну правову характеристику. Зокрема, Київський апеляційний господарський суд у Постанові від 21 січня 2009 р. № 12/82 застосував Правила домену .UA як звичай. У рішенні суду вказано, що п. 1.2 Правил домену .UA визначено, що ці Правила розроблені адміністратором домену .UA з дотриманням чинних правил ICANN (RFC#1591, ICP-1) з урахуванням рекомендацій ICANN, CENTR, US DoC, WIPO, а також міжнародного досвіду, є умовами надання адміністратором домену .UA третім особам послуг з адміністрування й технічного супроводу домену .UA. Тому ці Правила як джерело права є звичаєм (аб. 2 ч. 1 ст. 7 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України), а саме правилом поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин [8]. Таку саму характеристику Правилам домену .UA надано низкою інших судових рішень.

Однак рішенням господарського суду м. Києва від 4 жовтня 2011 р. № 20/296 Правила домену .UA застосовані в силу того, що вони є частиною договору [9]. Так, у рішенні суду вказано, що, оскільки Правила домену .UA є загальнодоступними в мережі Інтернет (а відповідачем 2 не надано суду належним чином засвідченої копії таких Правил, посилаючись на відсутність їх оригіналу), суд уважав за необхідне отримати вказані Правила з мережі Інтернет. При цьому

суд зазначає, що на Правилах міститься знак охорони авторського права: латинська літера «с», обведена колом, – ©; ім'я особи, яка має авторське право, – ТОВ «Хостмайстер»; рік першої публікації – 2004 р. Як убачається з п. 1.3 Правил домену .UA, такі Правила є невід'ємною частиною договорів, що укладаються адміністратором домену .UA, з приводу делегування й адміністрування доменних імен у домені .UA та конкретизують права й обов'язки сторін таких договорів. Тому Правила домену .UA є додатком до договорів, що укладаються адміністратором домену .UA та конкретизують права й обов'язки сторін таких договорів. Відповідно, Правила домену .UA як додаток до договору є обов'язковими до застосування сторонами відповідних договірних відносин і не розповсюджують свою дію на осіб, які не є сторонами договору, тому не породжують для них певні права й обов'язки [5].

Отже, сьогодні правовий режим Регламенту особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA, Правил домену .UA не визначений, а судова практика надає цьому документу різну правову оцінку: як договору і як правовому звичаю. Натомість їх розробник ТзОВ «Хостмайстер» тлумачить вказані документи як частину договору. Уважаємо, що ці правила варто застосовувати як умови договору приєднання, якщо на них є посилання в договорі між реєстрантом і реєстратором, або як звичай, якщо такого посилання в договорі немає.

Доменне ім'я має цифровий і/або символічний ідентифікатор, що встановлюються відповідно до чинних в Інтернеті міжнародних стандартів, тобто має адресу в мережі Інтернет.

У науковій літературі це поняття практично не розмежовують. Однак існує думка, що, якщо керуватися статутом об'єднання підприємств «Український мережевий інформаційний центр» (UANIC) (організація з адміністрування адресного простору українського сегмента мережі Інтернет в домені .УКР), ці поняття можна розмежувати. Так, доменом є відокремлений ресурс у інформаційно-телекомунікаційній мережі (мережі передачі даних, мережі Інтернет), який є частиною загальної ієрархічної системи умовного розподілу мережі та визначає одну або декілька цифрових адрес (IP (Internet Protocol)-addresses), наприклад, 192.0.34.65. Натомість доменним ім'ям (назва домену) є словниковий вираз адреси (частини) загальної ієрархічної системи доменних назв у мережі Інтернет, який складається з літер, знаку „-“, цифр у визначеному порядку. За додат-

ковим визначенням – інформаційний ідентифікатор, який є більш сприятливим для розуміння та запам'ятовування, ніж цифрові сполуки адреси [4, с. 345].

Тому погоджуємося з указаною позицією, що домен – це насамперед цифрова адреса веб-сайту, а доменне ім'я – це його словесний вираз, інформаційний ідентифікатор, оскільки слова легше запам'ятати, ніж цифри. Водночас практичне значення такого поділу, на нашу думку, відсутнє.

Доменне ім'я може містити словесний напис не лише латиницею, а й буквами національного алфавіту (кирилицею). Такий домен має назву IDN (Internationalized Domain Names). Зокрема, прикладом такого домену є президент.укр.

Доменні імена є засобами адресації в мережі Інтернет. Доменні імена є об'єктами цивільного обороту. Вони мають нематеріальний складник, асоціюючись із відомістю й репутацією особи, яка стоїть за інформаційним ресурсом, до якого адресує доменне ім'я. Це певний нематеріальний актив, який має свою вартість, подекуди досить значну. Наприклад, домен fb.com придбано за 8,5 млн доларів США [10].

Оскільки домен має словесне вираження (зазвичай латиницею), він може бути ідентичним чи схожим до ступеню змішування з різними об'єктами права інтелектуальної власності, такими як знаки для товарів і послуг, фірмові (комерційні) найменування, географічні зазначення походження товару, об'єкти авторського права тощо. Інколи на практиці виникають правові колізії між правами на доменні імена та правами на інші, схожі за виразом об'єкти права інтелектуальної власності. Це пов'язано з тим, що в законодавстві України не визначено правовий режим доменного імені.

Відсутність територіальних обмежень розповсюдження мережі Інтернет, складність застосування до спірних правовідносин чинних у певній державі правових інститутів і засобів захисту, які були б адекватними особливостям функціонування мережі Інтернет, значно ускладнюють правову кваліфікацію спірних правовідносин і захист порушеного права на доменне ім'я.

Зазначені процеси не могли пройти осторонь міжнародної спільноти. Одним із напрямів діяльності Всесвітньої організації інтелектуальної власності є проведення досліджень і розроблення рекомендацій щодо адекватного й ефективного правового режиму доменних імен, вироблення спеціальних правил розгляду та вирішення спорів про доменні імена [2, с. 11].

Доменне ім'я є частиною системи доменних імен і функціонально забезпечує адресацію в мережі Інтернет.

У науковій літературі обґрунтовується позиція, що доменне ім'я є самостійним об'єктом права інтелектуальної власності як засобу індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у Всесвітній мережі Інтернет [3, с. 7]. Безумовно, домен є основним засобом індивідуалізації певної особи, зазвичай суб'єкта господарювання, в цифровому середовищі. Основними аргументами цієї позиції є те, що, на відміну від торговельної марки, використання доменного імені має надтериторіальний і наддержавний характер, який може бути обмежено тільки технічними можливостями розповсюдження мережі Інтернет, окрім того, процедура реєстрації доменних імен здійснюють недержавні організації, а реєстрація торговельних марок – це прерогатива органів державної влади. Тому, на думку В. Бонтлаба, домени і знаки для товарів і послуг є двома різними засобами індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Також доменне ім'я відрізняється від комерційного найменування, тому пріоритет володільців комерційних найменувань над володільцями доменних імен є безпідставним, адже не можна використання тотожного доменного імені автоматично вважати порушенням законодавства про недобросовісну конкуренцію. В. Бонтлаб пропонує відходити від цього підходу й оцінювати використання доменного імені, тотожного комерційному найменуванню, у сукупності всіх обставин, беручи до уваги дату реєстрації, сферу застосування та інші чинники, які можуть вплинути на визнання чи невизнання цих дій актом недобросовісної конкуренції [3, с. 9]. З огляду на вищевказане, все одно вбачається тісний зв'язок між доменом і засобами індивідуалізації товарів і послуг. Співіснування тотожних і подібних доменних імен і традиційних засобів індивідуалізації має допускатися тією мірою, якою виключається змішування відповідних позначень.

Також існує й інша позиція, що доменне ім'я не є самостійним об'єктом права інтелектуальної власності, а лише може бути складником знаку для товарів і послуг або іншого засобу індивідуалізації, формою використання торговельної марки або іншого засобу індивідуалізації або може бути самостійним комерційним або некомерційним позначенням [1, с. 140]. Зокрема, на думку Л. Тарасенка, зміст права на доменне ім'я залежить від того, які об'єкти цивільних прав

відображені у словесному вираженні доменних імен (торговельна марка, комерційне найменування, зазначення походження товару, об'єкт авторського права, ім'я фізичної особи тощо). Від характеристики такого об'єкту, а переважно це об'єкт інтелектуальної власності, визначаються обсяг і зміст відповідних прав.

Ця позиція також заслуговує на увагу з огляду на судову практику розгляду та вирішення відповідних доменних спорів. Зазвичай суди захищають право на домен лише в тому разі, якщо під доменом «сховано» певний визначений об'єкт права інтелектуальної власності.

Так, у судовій справі за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Інтернет-Донбас» до Товариства з обмеженою відповідальністю «Медіа холдинг «Інтернет-Донбас» і Товариства з обмеженою відповідальністю «Інтернет Інвест» про заборону використовувати домени: novosti.dn.ua, kamerton.dn.ua, cutit-ua.com, krasnaya.com.ua, biomed.dn.ua, pluton-club.com.ua, pluton.com.ua, dontehrezina.com, skoda.net.ua, dinamo.dn.ua, uasms.net, gold.dn.ua, region.dn.ua, internet.dn.ua – суд відмовив у задоволенні позову [11].

Мотивами такого рішення було те, що спірні домени є доменами другого рівня в зоні „dn.ua”, ці доменні імена не можуть знаходитися у власності будь-якої особи, вони закріплюються (делегуються) заінтересованому учасникові інформаційного обміну та мають позначати відповідні сайти для їх ідентифікації в мережі Інтернет. Водночас позивач не зробив посилання на жодний нормативний акт, що визначає доменне ім'я як об'єкт інтелектуальної власності, або навіть не пояснив, до якого виду об'єктів інтелектуальної власності (об'єкт авторського права, промислової власності, комерційне позначення тощо) воно належить. Саме тому доводи позивача про наявність у нього права інтелектуальної власності на доменні імена судом до уваги прийняті не були, а в задоволенні позовних вимог було відмовлено.

У цій справі суд фактично визнав, що позивач не має самостійного права на домен. Це право має базуватися на відповідних правах інтелек-

туальної власності й самостійних підстав виникнення не має. Уважаємо, що це рішення суду є досить неоднозначним, оскільки суд у рішенні застосував як регулятори спірних відносин Правила домену com.ua та Правила адміністрування публичних доменів dn.ua donetsk.ua kh.ua kharakov.ua lg.ua lugansk.ua., констатувавши, що зазначені правила не є нормативними, мають рекомендаційний характер, але добровільно застосовуються учасниками відносин у сфері регулювання всесвітньої мережі Інтернет (адміністраторами, реєстрантами та реєстраторами). Тому суд уважав можливим застосувати їх на підставі ст. 7 ЦК України як звичай, який не суперечить актам цивільного законодавства України, ратифікованим міжнародним договорам. Отже, варто зважати на зміст цих Правил, які дають підставу для захисту порушених прав на доменне ім'я, а цього суд не зробив, побоювшись узяти відповідальність на себе й визначити домен як окремий об'єкт права.

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Доменне ім'я або домен є одним із засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання, а також некомерційних юридичних осіб і фізичних осіб у мережі Інтернет. Доменне ім'я являє собою назву певного веб-сайту, який може належати будь-якому суб'єктові (як фізичній, так і юридичній особі). Регламент особливостей реєстрації приватних доменних імен другого рівня в домені .UA, Правила домену .UA варто застосовувати як умови договору приєднання, якщо на них є посилання в договорі між реєстрантом і реєстратором, або як звичай, якщо такого посилання в договорі немає. З аналізу чинного законодавства вбачається, що зміст права на доменне ім'я залежить від того, які об'єкти цивільних прав відображені у словесному вираженні доменних імен (знак для товарів і послуг, комерційне найменування, зазначення походження товару, об'єкт авторського права, ім'я фізичної особи тощо), і від характеристики такого об'єкта, а переважно це об'єкт інтелектуальної власності, визначаються обсяг і зміст відповідних прав на домен.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Tarasenko L. Domain name dispute resolution. Вісник Львівського Університету. Серія «Юридична». Львів: Львівський нац. ун-т, 2017. Вип. 64. С. 136–143. URL: <http://law.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/10/Final-1.pdf> (дата звернення: 20.06.2019).
2. Бойко Д.В. Правова природа доменних імен Інтернет: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Харків. 2005. 20 с.
3. Бонтлаб В.В. Цивільно-правове регулювання доменних імен: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Київ, 2006. 19 с.
4. IT-право: навч. посіб. / О.С. Яворська, В.М. Мартин, Л.Л. Тарасенко та ін. Львів: Левада, 2017. 470 с.
5. Захист імені на сайті: судова практика у сфері доменних спорів. URL: <http://kmp.ua/ua/analytics/exclusive/zahyst-imeni-na-sajti-sudova-praktyka/> (дата звернення: 20.06.2019).

6. Тарасенко Л.Л. Використання знака для товарів і послуг і «Trade dress». Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2019. № 55. С. 66–71.
7. Регламент особенностей реестрации частных доменных имен второго уровня в домене .UA. URL: <https://hostmaster.ua/policy/?ua> (дата звернення: 20.06.2019).
8. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 21.01.2009. Справа № 12/82. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/2898679> (дата звернення: 20.06.2019).
9. Рішення господарського суду м. Києва від 04.10.2011. Справа № 20/296. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/18583501> (дата звернення: 20.06.2019).
10. Facebook придбав домен fb.com за \$8,5 млн. URL: <http://watcher.com.ua/2011/01/12/facebook-prydbav-domen-fb-com-za-8-5-mln/> (дата звернення: 20.06.2019).
11. Рішення Господарського суду Донецької області від 25.10.2006. Справа № 14/190пд. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/211108> (дата звернення: 20.06.2019).

Петрів Маркіян Васильович

ДОМЕННЕ ІМ'Я ЯК ЗАСІБ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена аналізу правового режиму доменного імені як засобу індивідуалізації в цифровому середовищі. Досліджено теоретичні позиції, судову практику та правове регулювання щодо правової природи доменного імені, його поняття, співвідношення з іншими засобами індивідуалізації. На основі аналізу положень чинного законодавства визначено регулятори досліджуваних правовідносин, особливості використання доменного імені в цифровому середовищі та зміст права на доменне ім'я.

Ключові слова: доменне ім'я, Інтернет, торговельна марка, засоби індивідуалізації, інтелектуальна власність.

Петрив Маркиян Васильевич

ДОМЕННОЕ ИМЯ КАК СРЕДСТВО ИНДИВИДУАЛИЗАЦИИ В ЦИФРОВОЙ СРЕДЕ

Статья посвящена анализу правового режима доменного имени как средства индивидуализации в цифровой среде. Исследованы теоретические позиции, судебная практика и правовое регулирование относительно правовой природы доменного имени, его понятие, соотношение с другими средствами индивидуализации. На основе анализа положений действующего законодательства определены регуляторы рассматриваемых правоотношений, особенности использования доменного имени в цифровой среде и содержание права на доменное имя.

Ключевые слова: доменное имя, Интернет, торговая марка, средства индивидуализации, интеллектуальная собственность.

Petriv Markian

DOMAIN NAME AS A MEANS OF INDIVIDUALIZATION IN A DIGITAL SPHERE

The article is devoted to the analysis of the legal regime of the domain name as a means of individualization in the digital sphere. In the scientific article there were researched the theoretical positions, judicial practice and legal regulation concerning the legal nature of the domain name, its concept, relation with other means of individualization. On the basis of the analysis of the provisions of the current legislation, the author established that domain names are the means of addressing the Internet, and the domain itself is an intangible asset, since it represents the name of an information resource that can materially be of great economic value. The author has substantiated that domain names are verbal indications, so they can be identical or similar to the degree of confusion with such objects of intellectual property rights as trademarks for goods and services, some objects of copyright, commercial names, names of legal entities, etc. Domain name is a name of a particular website that may belong to any entity (individual, legal entity). Mostly, the owners of the websites are business entities that use it for their own promotion and promotion of their products on the market.

The author has proved that the Reglament of the peculiarities of registration of the second level of private domain names in the .UA domain and the Domain Rules. UA should be used as a condition of the agreement of accession, if they have a reference in the contract between the registrant and the registrar, or as a custom if there is no such reference in the contract. The author establishes that the content of the right to a domain name depends on which objects of civil rights are reflected in the verbal expression of domain names (a sign for goods and services, commercial name, indication of the origin of the goods, the object of copyright, the name of the person, etc.), and from the characteristics of such an object. The author concludes that the distinction between “domain” and “domain name” should be distinguished. The domain is the digital address of the website, and the domain name is its verb expression, information identifier, because words are easier to remember than numbers.

The author established that there are two types of domains: domains created based on the encoding of country names in accordance with international standards, and second-level domains. Domain with an attachment to Ukraine is a domain .UA. It is the top-level domain of the hierarchical address space of the Internet, created on the basis of the encoding of the names of countries in accordance with international standards, to serve the address space of the Ukrainian segment of the Internet. The second level domain is part of the address space of the Internet, located at the second level of the hierarchy of names in this network.

Key words: domain name, Internet, trademark, means of individualization, intellectual property.